Suun terveys omaishoidossa – ennalta-ehkäisevän toimintamallin kehittäminen Lapissa

Nykytilaselvitysraportti

Sanni Peteri, projektipäällikkö

sanni.peteri@lapha.fi
p. 040 6796 960

Sisällys

1 Suun terveydentila ikäihmisillä ... 3
1.1 Ikäihmisten suun terveydentila Lapissa ... 3
1.2 Omaishoito ... 3
2 Suun terveys omaishoidossa -hanke ... 4
3 Nykytilakyselyiden tulokset ... 5
3.1 Taustakysymykset ... 5
3.2 Ammattilaisten välinen yhteistyö ... 6
3.3 Suun terveydentilan arviointi ... 8
3.4 Suun terveyden nykytila ja kokemus siitä ... 9
3.5 Suun omahoito ... 10
3.6 Suun terveydenhuollon palveluiden piiriin pääsy ... 11
3.7 Toimintakyky ja tuen tarve ... 12
3.8 Yleisterveys, ravitsemus ja lääkitys -väittämät ... 13
3.9 Vuorovaikutteiset haastattelut ... 14
4 Johtopäätökset ... 14
Lähteet ... 16

LIITTEET

Liite 1 Kysely omaishoidettaville
Liite 2 Kysely omaishoitajille
Liite 3 Kysely asiakas- ja palveluohjauksen sekä suun terveydenhuollon ammattilaisille

1 Suun terveydentila ikäihmisillä

Suomalaisten suun terveydentila on parantunut viime vuosikymmenten aikana. Ikääntyvässä väestössä esiintyy edelleen merkittäviä terveyseroja (Siukosaari & Nihtilä 2015). Tutkimukset osoittavat, että suun terveys linkittyy tiiviisti yleisterveyteen, ja huono suuhygienia voi heikentää elämänlaatua sekä lisätä yleissairauksien, kuten sydän- ja verisuonitautien ja diabeteksen riskiä (Suomen Hammaslääkäriliitto). Iän karttuessa suun sairauksien riskitekijät, kuten suuhygienian laiminlyönti, lääkityksen sivuvaikutukset ja yleissairaudet yleistyvät. Yleisiä ikääntyneen väestön ongelmia ovat hampaattomuus, pureskeluvaikeudet ja suun kuivuus (Salmi 2022).

1.1 Ikäihmisten suun terveydentila Lapissa

Kuten muuallakin Suomessa, myös Lapin alueella on ikääntyvä väestö. Kun ikääntyneen ihmisen toimintakyky heikkenee, vastuu päivittäisestä suuhygieniasta tulisi siirtyä joko omaisille tai hoitohenkilökunnalle (Siukosaari & Nihtilä 2015). Lapin hyvinvointialueella on havaittavissa, että laitoshoidon ulkopuolella olevat ikääntyvät putoavat herkemmin suun terveydenhuollon palveluiden piiristä. Lappi on pitkien välimatkojen maakunta, eikä suun terveydenhuolto aina tavoita kotona asuvia tai omaishoidon piirissä olevia ikääntyviä.

Lapin hyvinvointialueella on havaittavissa, että monilla iäkkäillä voi olla vaikeuksia päästä suun terveydenhuollon palveluihin joko liikuntarajoitteiden, tiedonpuutteen tai taloudellisten esteiden vuoksi. Vaikka suun terveyden ylläpitäminen on tärkeää, sitä ei aina priorisoida korkealle edes hoitotyössä (Heikkinen & Nykänen 2024). Suun terveydenhuollon palveluiden piiriin hakeudutaan vasta sitten, kun suun ja hampaiden kunto on romahtanut. Ennakoivien toimien tarpeellisuus on suurta, sillä hampaiston terveyden romahdus voi tapahtua lyhyessäkin ajassa.

1.2 Omaishoito

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Vuonna 2006 Suomessa on tullut voimaan laki omaishoidon tuesta 937/2005. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteuttamista turvaamalla riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen. (Omaishoitolaki 2006, 1 §, 2§.)

Omaishoitotilanne syntyy, kun henkilö pitää huolta sairaasta, vammaisesta tai ikääntyvästä omaisestaan tai läheisestään. Tavanomaisen huolenpidon ja omaishoidon välinen raja on häilyvä. Hoivan tarvetta arvioidaan muun muassa terveydentilan tai toimintakyvyn heikentymisen tai vammaisuuden perusteella. Omaishoitaja voi saada omaishoidon tukea, jota myönnetään sitovuuden ja/tai vaativuuden perusteella. (THL 2024.) Tarkemmat tuen myöntämisedellytykset on kirjattu Omaishoitolakiin, jonka perusteella hyvinvointialueet voivat myöntää omaishoidon tukea (Omaishoitolaki 2006, 3 §).

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (2025) laatiman tilastoraportin mukaan omaishoitosopimuksellisia omaishoitajia toimi vuonna 2024 noin 62 000 henkilöä. Ikäryhmittäin tarkasteltuna 50 prosenttia kuului 15–64-vuotiaiden ryhmään ja 50 prosenttia 65-vuotta täyttäneitä tai vanhempia. Omaishoitajien suhteellinen määrä vaihtelee hyvinvointialueittain. Eniten omaishoitajia 1000 asukasta kohden oli Kainuun, Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueilla. Iäkkäimmät omaishoidettavat olivat puolestaan Pohjois-Pohjanmaalla, Ahvenanmaalla, Keski-Pohjanmaalla sekä Lapin hyvinvointialueella. (THL 2025.) Omaishoitajaliiton mukaan omaishoidon yleisin syy on nykypäivänä muistisairaus, noin kolmannes kaikista syistä.

2 Suun terveys omaishoidossa -hanke

Suun terveys omaishoidossa -hankkeen kohderyhmää ovat yli 65-vuotiaat, jotka ovat Lapin hyvinvointialueen omaishoidon palvelusopimuksen piirissä. Lapin hyvinvointialueella oli marraskuussa 2025 yli 65-vuotiaiden asiakkaiden omaishoitajia 1787. Yli 65-vuotiaita omaishoidettavia Lapin hyvinvointialueen palvelusopimuksen piirissä oli yhteensä 1377 syyskuussa 2025. Sotkanetin mukaan sopimuksellisia omaishoitajia on Lapissa ollut vuonna 2024 yhteensä 2578. Ilman palvelusopimusta olevia omaishoitajia on Omaishoitajayhdistyksen mukaan huomattavasti enemmän.

Lapin hyvinvointialueella ei ole aikaisemmin toteutettu hankkeita, jotka olisivat keskittyneet omaishoitajien ikääntyviin omaishoidettaviin. Aikaisempien kehittämishankkeiden toimet ovat kohdistuneet kotihoidon tai palveluasumisen piirissä olevien ikääntyvien suun terveyden edistämiseen. Esimerkiksi Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa ja VASA 2-hankkeessa (Vahva sote Lapin hyvinvointialueelle hanke) on mallinnettu palveluketjua, jonka tarkoituksena on edistää suun terveydenhuollon ja kotihoidon työparityötä ikääntyvien suun terveyden ylläpitämiseksi ja ammattilaisten välisen ei reaaliaikaisen etäkonsultaation kehittämiseksi. Aikaisemmassa hankkeessa laadittiin myös suun hoidon tukemiseksi materiaaleja, joista yhtenä esimerkkinä proteesin puhdistusohje. Aikaisempien hankkeiden kehittämiskokemuksia ja verkostoja hyödynnetään tämän hankkeen aikana.

Suun terveys omaishoidossa -hankkeen päätavoitteena on

- parantaa omaishoidossa asuvien yli 65-vuotiaiden ikääntyvien suun terveyttä kehittämällä toimintamalli, joka tukee ja tarjoaa tietoa omaishoitajille ja omaishoidettaville suun terveyttä edistävistä tekijöistä
- edistää ikääntyvien hoitoon ohjautumista suun terveydenhuoltoon varhaisemmassa vaiheessa.

Hanke toteutetaan kolmen työpaketin kautta, joita ovat

- työpaketti 1: nykytilan kartoitus
- työpaketti 2: toimintamallin mallintaminen
- työpaketti 3: toimintamallin testaaminen, arviointi ja raportointi

Nykytilan kartoituksessa selvitetään omaishoidossa asuvien ikääntyvien suun terveyden nykytila ja tarpeet toteuttamalla kyselyt ja haastattelut. Toimintamallin mallintamisessa kuvataan monialainen toimintamalli, kehitetään tukimenetelmiä ja laaditaan ohjausmateriaaleja. Tämä tarkoittaa, että hankkeessa luodaan selkeä kuvaus eri ammattiryhmien yhteistyöstä, suunnitellaan käytännön tukitoimia ja valmistellaan ohjeistuksia, jotka auttavat toimintamallin toteuttamisessa. Toimintamallin mallintamisessa huomioidaan omaishoidettavan kotiympäristössä tapahtuva suun terveyden ylläpito ja palvelun tarjoamisen mahdollisuudet. Näin varmistetaan omaishoidettavan suun terveyden säilyminen hyvänä ja mahdollisesti tarvittavien palveluiden saatavuus kotona. Toimintamallin testaamisessa mallia testataan hankkeen aikana pilottipaikkakunnilla Rovaniemellä, Pellossa ja Sodankylässä, joissa arvioidaan mallia kyselyiden ja palautteiden avulla. Hankkeen lopussa laaditaan raportti ja jatkotoimenpide-ehdotukset.

Mallin kehittämiseen osallistuvat Lapin hyvinvointialueen suun terveydenhuollon ja sosiaalihuollon asiakas- ja palveluohjauksen yksiköt, omaishoitajat ja omaishoidettavat sekä omaishoitoyhdistykset Lapin alueelta. Tämä varmistaa kaikkien osapuolten mukana olon ja sen, että toimintamalli vastaa heidän tarpeisiinsa. Lisäksi hanke tuottaa ohjausmateriaalia (suun hoito ja ravitsemus) ja koulutusta suun terveyden edistämiseen omaishoitajille, omaishoidettaville, sosiaalihuollon asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisille sekä laajemmin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille.

3 Nykytilakyselyiden tulokset

Suun terveys omaishoidossa – ennaltaehkäisevän toimintamallin kehittäminen Lapissa -hanke toteutti Lapin alueen omaishoidettaville ja -hoitajille (liite 1 ja liite 2) sekä suun terveydenhuollon ja asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisille (liite 3) kyselyt nykytilanteen kartoitusta varten. Kysely toteutettiin pääosin sähköisellä Webropol-kyselylomakkeilla 1.10.-31.10.2025 välisenä aikana. Omaishoitajille ja -hoidettaville hyödynnettiin paperisia kyselylomakkeita paremman saavutettavuuden varmistamiseksi. Paperisia kyselylomakkeita oli saatavilla erilaisten kahvilatoimintojen ja tapaamisten yhteydessä Lapin alueella usealla paikkakunnalla. Vastaukset vietiin hankkeen suunnittelijan ja Napapiirin Omaishoitajayhdistyksellä olleen sosionomiopiskelijan toimesta Webropoliin anonymiteetti huomioiden. Omaishoitajilta ja -hoidettavilta vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 208 kappaletta. Suun terveydenhuollon sekä asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisilta vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 44 kappaletta.

Verkkokyselyn levittäminen tapahtui Lapin hyvinvointialueen internetsivujen, sisäisen intran, Lapin hyvinvointialueen omais-, perhehoidon ja henkilökohtaisen avun keskuksen Oima-palvelun, Napapiirin Omaishoitajien uutiskirjeen ja Länsi-Pohjan Omaishoitajien Facebook-kanavan kautta. Oima-palvelun kautta kysely lähettiin sähköpostitse 620 yli 65-vuotiaan omaishoitajalle. Kyselystä lähetettiin muistutusviesti kerran samalle vastaanottajaryhmälle. Ammattilaiskyselyä jaettiin sähköisesti Lapin hyvinvointialueen sisäisessä intrassa sekä suun terveydenhuollon että asiakas- ja palveluohjauksen esihenkilöstön kautta.

Kyselyt sisälsivät suljettuja kysymyksiä, joista osaan vastaaja pystyi tarvittaessa lisäämään avoimeen kohtaan oman vastausvaihtoehdon tai vastauksen tarkennuksen. Lisäksi ammattilaisten kyselyssä kysyttiin avoimia kysymyksiä. Vastauksien yhteenvedon toteutti hankkeen projektipäällikkö ja suunnittelija yhteistyössä. Alkuperäisilmaisuja ei nostettu sellaisenaan esille. Omaishoidettavien- ja hoitajien kyselyn laatimisessa hyödynnettiin LENTO-tutkimuksen alkumittauksessa käytettyjä kysymyksiä sekä Pohjois-Savon hyvinvointialueen laatimaa Asiakasohjauksen ravitsemus ja suun terveyden alkukartoitus -lomaketta.

3.1 Taustakysymykset

Omaishoitajille ja -hoidettaville suunnatussa kyselyssä selvitettiin taustakysymyksinä, onko vastaaja omaishoitaja vai -hoidettava, vastaajan ikä sekä tieto Lapin hyvinvointialueen omaishoidon palvelusopimuksen piirissä olemisesta. Asiakas- ja palveluohjauksen sekä suun terveydenhuollon ammattilaisille suunnatussa kyselyssä selvitettiin taustakysymyksinä toimiala ja palvelualue.

Omaishoitajien ja -hoidettavien kyselyn vastaukset suodatettiin niin, että vastaajan tuli olla 65-vuotias tai yli sekä omaishoidon palvelusopimuksen piirissä. 208 vastauksesta 18 vastausta ei kuulunut kohderyhmään. Omaishoitajien kyselyyn vastasi 11 henkilöä, jotka eivät olleet omaishoidon palvelusopimuksen piirissä. Omaishoidettavien kyselyyn vastasi viisi henkilöä, jotka eivät olleet palvelusopimuksen piirissä. Kaksi vastaajista oli palvelusopimuksen piirissä, mutta olivat alle 65-vuotiaita. 208 vastauksesta 160 oli palvelusopimuksen piirissä olevien omaishoitajien vastauksia. 208 vastauksesta 30 vastausta oli yli 65-vuotiaiden ja palvelusopimuksen piirissä olevien omaishoidettavien. Kyselyyn vastanneista omaishoitajista (n=160) 28 % oli alle 65-vuotiaita ja 72 % 65-vuotiaita tai yli.

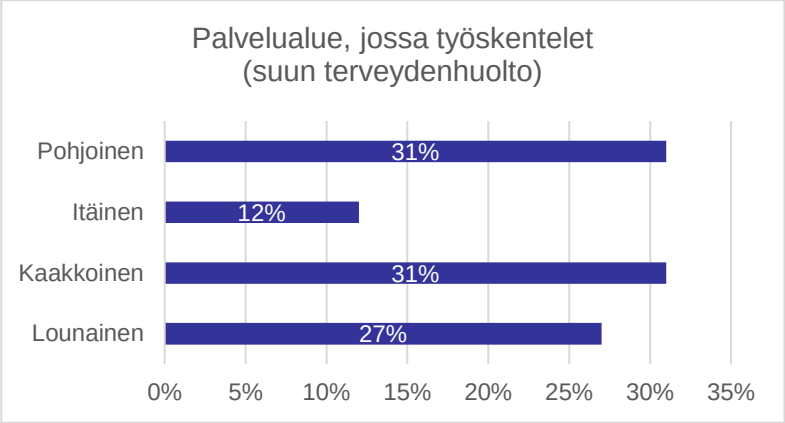

Kuvio 1. Suun terveydenhuollon ammattilaisten vastaajien jakautuminen palvelualueittain

Ammattilaisille suunnatun kyselyn 44 vastaajasta 18 oli asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisia ja 26 suun terveydenhuollon ammattilaisia. Ammattilaisten kyselyn taustakysymyksissä kysyttiin ammattilaisten palvelualue, jossa he työskentelevät. Kysymys oli monivalinta, koska osa ammattilaisista voi työskennellä useammalla palvelualueella Lapin hyvinvointialueella. Kuviosta 1 selviää, että suun terveydenhuollon ammattilaisista vastaajia oli eniten pohjoiselta (31 %) ja kaakkoiselta (31 %) palvelualueilta.

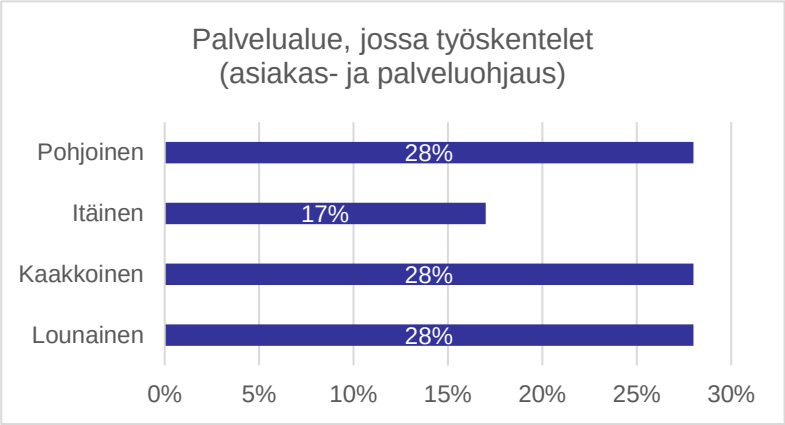

Kuvio 2. Asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisten vastaajien jakautuminen palvelualueittain

Kuvion 2 mukaan asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisten kyselyn vastaajia oli kolmelta palvelualueelta yhtä paljon, eli pohjoiselta, kaakkoiselta ja lounaiselta palvelualueilta kaikista 28 %. Vähiten vastaajia oli itäiseltä palvelualueelta, jossa vastaajia suun terveydenhuollosta oli 12 % sekä asiakas- ja palveluohjauksesta 17 %.

3.2 Ammattilaisten välinen yhteistyö

Ammattilaiskyselyn avulla kartoitettiin nykyistä yhteistyötä asiakas- ja palveluohjauksen ja suun terveydenhuollon ammattilaisten välillä sekä ammattilaisten näkemyksiä suun terveydentilan arvioinnista osana ikäihmisten palveluprosessia. 83 % asiakas- ja palveluohjaajien kyselyn vastaajista kertoi, että he eivät tee yhteistyötä suun terveydenhuollon ammattilaisten kanssa. Vastaajista puolestaan 17 % kertoi tekevänsä yhteistyötä suun terveydenhuollon kanssa. Toteutuneeksi yhteistyöksi

ilmoitettiin ajanvarauksien tekeminen asiakkaiden puolesta tai ohjaus suun terveydenhuollon palveluiden pariin. Myös jatkohoito-ohjeita toteutettiin, mikäli asiakas ei ollut siihen itse kykenevä.

Suun terveydenhuollon ammattilaisten kyselyn vastaajista suurin osa (65 %) kertoi, että he eivät tee yhteistyötä asiakas- ja palveluohjauksen kanssa. Puolestaan 35 % vastaajista kertoivat yhteistyötä olevan. Yhteistyön kerrottiin olevan ajanvarauksellista yhteistyötä. Myös konsultaation merkeissä yhteistyötä kerrottiin olevan. Yksittäisissä vastauksissa nousi yhteistyönä esiin omahoidon neuvonta, kliininen työ ja moniammatillinen yhteistyö.

Avoimena kysymyksenä ammattilaisilta kysyttiin ideoita mahdollisiksi yhteistyömenetelmiksi suun terveydenhuollon ja asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisten välille. Konkreettisia yhteistyömenetelmäideoita tuli yhteensä 36 vastauksessa (n=44). Osa vastauksista sisälsi useampia yhteistyöideoita.

Taulukko 1. Ammattilaiskyselyistä tulleet yhteistyöideoiden ryhmät

Ryhmät
Tietoisuuden ja osaamisen lisääminen
Yhteistyö ja kommunikaatiokanava
Käytännön tukitoimet
Materiaalit ja tiedonjako
Palvelujen saavutettavuus

Taulukossa 1 on ryhmiteltynä ammattilaiskyselyistä tulleet yhteistyöideat. Eniten toivottiin mahdollisuutta jättää asiakkaan pyynnöstä hänen puolestaan yhteydenottopyyntö suun terveydenhuollon ammattilaisille. Yhtä paljon toiveita tuli siitä, että suun terveydenhuollon ammattilaiset laatisivat ohjeistuksia suun terveydestä ja omahoidosta esimerkiksi esitteiden muodossa. Myös tietoiskuvideoita toivottiin asiakkaiden kotikäyntejä varten. Muutama ammattilainen toivoi suun terveyden tukimateriaalia oman työnsä tueksi sekä suun terveydenhuollon yhteystietoja jaettavaksi asiakkaille.

Lisäksi toivottiin, että ammattilaisten välisiä kirjauksia pystyttäisiin tarkastelemaan tarvittaessa, yhteisiä tapaamisia ja koulutustilaisuuksia järjestettäisiin säännöllisesti ja infotilaisuuksia järjestettäisiin myös omaishoitoperheille. Asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaiset toivoivat, että asiakkaille tarjottaisiin mahdollisuus varata hammashuollon aika vuosikäynnin yhteydessä sekä kutsuttaisiin heidät säännöllisesti suun terveystarkastuksiin.

Suun terveydenhuollon ammattilaisten vastauksista nousi esille se, että yhteistyötä asiakas- ja palveluohjaajien kanssa voitaisiin kehittää monella tapaa. Moni vastaajista toivoi yleisen suun terveyden tietoisuuden lisäämistä asiakas- ja palveluohjaajien keskuuteen. Vastauksista nousi esille toive ikääntyvien parissa työskentelevien ammattilaisten ja ohjaajien koulutus suun terveyteen liittyviin asioihin. Moni suun terveydenhuollon ammattilaisten kyselyn vastaaja koki, että yhteisten

tilaisuuksien järjestäminen ammattilaisten kesken olisi hyvä yhteistyön keino. Menetelmäehdotuksia olivat esimerkiksi yhteiset luennot, infotilaisuudet, koulutuspäivät ja ryhmätyöt. Myös erilaiset palaverit ja suun hoidon tunnit nousivat ideoissa esille.

Useissa vastauksissa nousi esiin konsultaatiomahdollisuuden ja kommunikaatiokanavien tarve. Useampi vastaaja toivoi, että asiakkaat ohjautuisivat suun hoidon tarpeen arviointiin. Muutamissa vastauksissa toivottiin yhteisiä kotikäyntejä, joissa tehtäisiin asiakkaille suun hoidon tarpeen arvio tai suun terveystarkastus sekä kohdennettua omahoidon ohjausta. Yksittäisiä ehdotuksia tuli ohjauksen ja opastuksen lisäämisestä, avoimesta keskustelusta hoidontarpeesta ammattilaisten kesken, yksiköihin jalkautumisesta ja yleisesti suun terveyden sekä omahoidon tietoisuuden lisäämisestä ikääntyvien kohdejoukolle muun muassa kerhojen, ryhmätilaisuuksien ja toimintapäivien muodossa.

3.3 Suun terveydentilan arviointi

Asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisilta kysyttiin, että onko heillä työssään käytössä tukimateriaalia suun terveydentilan arviointia varten. 94 % vastaajista arvioi, että suun terveydentilan arviointia varten heiltä ei löydy tukimateriaalia. 6 % vastaajista (n=18) kertoi tukimateriaalia olevan. Tukimateriaali työssä oli Tunnista suun hoidon tarve ja toimi –heräte. Asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisilta kysyttiin myös, että käyttävätkö he työssään VASA2 (Vahva sote Lapin hyvinvointialueelle) -hankkeessa kehitettyä Tunnista suun hoidon tarve ja toimi -herätettä. 94 % vastaajista ei herätettä käyttänyt, 6 % käytti. Vastaus oli yhteneväinen suun terveydentilan arvioinnin tukimateriaaliin liittyvän kysymyksen kanssa.

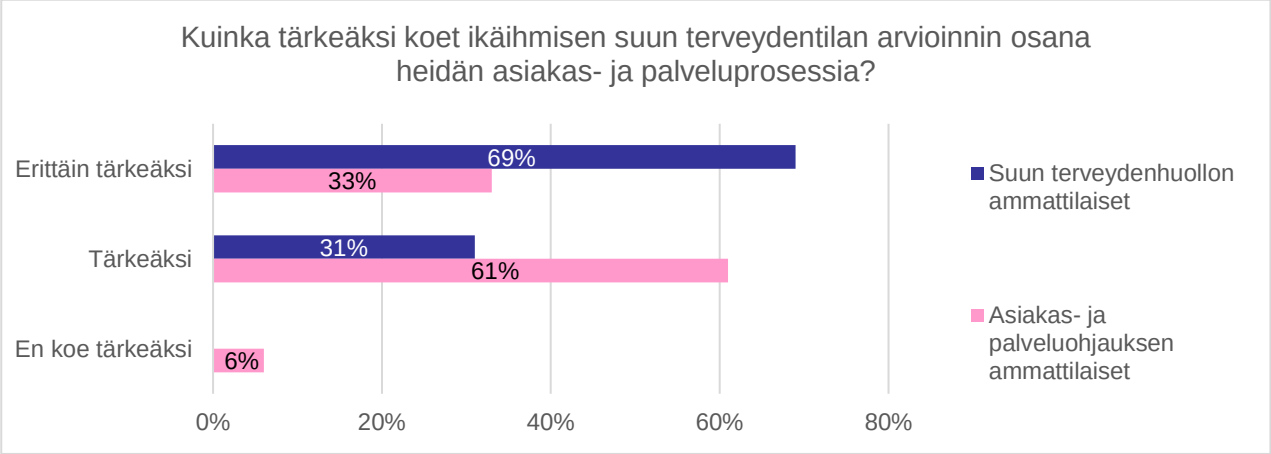

Kuvio 3. Vastaukset kysymykseen kuinka tärkeäksi suun terveydenhuollon (n=26) ja asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaiset (n=18) kokevat ikäihmisen suun terveydentilan arvioinnin.

Kuvion 3 mukaan suun terveydenhuollon ammattilaiset kokivat suun terveydentilan arvioinnin joko erittäin tärkeäksi (69 %) tai tärkeäksi (31 %) osaksi ikääntyvien asiakas- ja palveluprosessia. Suurin osa, 61 % asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisista koki, että suun terveydentilan arviointi on tärkeä osa palveluprosessia. Erittäin tärkeäksi arvioinnin koki 33 % vastaajista. 6 % asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisista ei kokenut suun terveydentilan arviointia tärkeäksi.

Ammattilaisten osaamista kartoitettiin kyselyssä kysymyksellä, kuinka hyvin koet osaavasi arvioida ikäihmisen suun terveydentilaa? Asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisista 17 % arvioi osaavansa sujuvasti arvioida ikäihmisten suun terveydentilan. Välttävästi arvioinnin tekemisen arvioi

osaavansa 67 % vastaajista. 16 % vastaajista vastasi, että eivät osaa lainkaan arvioida ikäihmisen suun terveydentilaa tai eivät ole koskaan arvioineet.

Omaishoidettavien suun terveydentilan arviointia toteutti 83 % asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisista, jotka vastasivat kyselyyn. Puolestaan suun terveydentilaa ei arvioinut 17 % vastaajista. 55 % prosenttia vastaajista kertoi hyödyntävänsä arvioinnissa RAI-arvioinnin kysymyksiä. Ammattilaiset kertoivat kysyvänsä muutoin suullisesti esimerkiksi, onko asiakkaalla omat hampaat vai proteesit, miten hampaita pestään, ketkä ne pesevät sekä milloin asiakas on viimeksi käynyt tarkastuksessa. Yksittäisessä vastauksessa suun terveydentilaa kerrottiin arvioitavan katsomalla asiakkaan suuhun.

3.4 Suun terveyden nykytila ja kokemus siitä

Omaishoidettavilta (n=30) kysyttiin monivalintakysymyksenä, onko heillä omia hampaita tai proteettisia ratkaisuja suussaan vai onko täysin hampaaton suu. Vastaajista 63 % vastasi heiltä löytyvän suusta omia hampaita. 60 % vastaajista oli irrotettavia hammasproteeseja, esimerkiksi kokoproteesit tai osaproteesit. Käytännössä samalta vastaajalta voi löytyä suustaan niin omia hampaita kuin irrotettavia hammasproteeseja. Hampaaton suu oli 7 %:lla vastaajista. 3 % vastaajista kertoi suusta löytyvän kiinteitä hammasproteettisia ratkaisuja, joita on esimerkiksi implantit.

Omaishoidettavien- ja hoitajien kyselyssä kartoitettiin suun hoidon nykytilannetta sekä heidän kokemuksiaan suun terveydestä. Valtaosa kyselyyn vastanneista omaishoitajista (n=160) ja -hoidettavista (n=30) kokivat suun ja hampaiden hoidon tärkeäksi. Yksi omaishoidettava koki, että suun ja hampaiden hoito ei ole tärkeää.

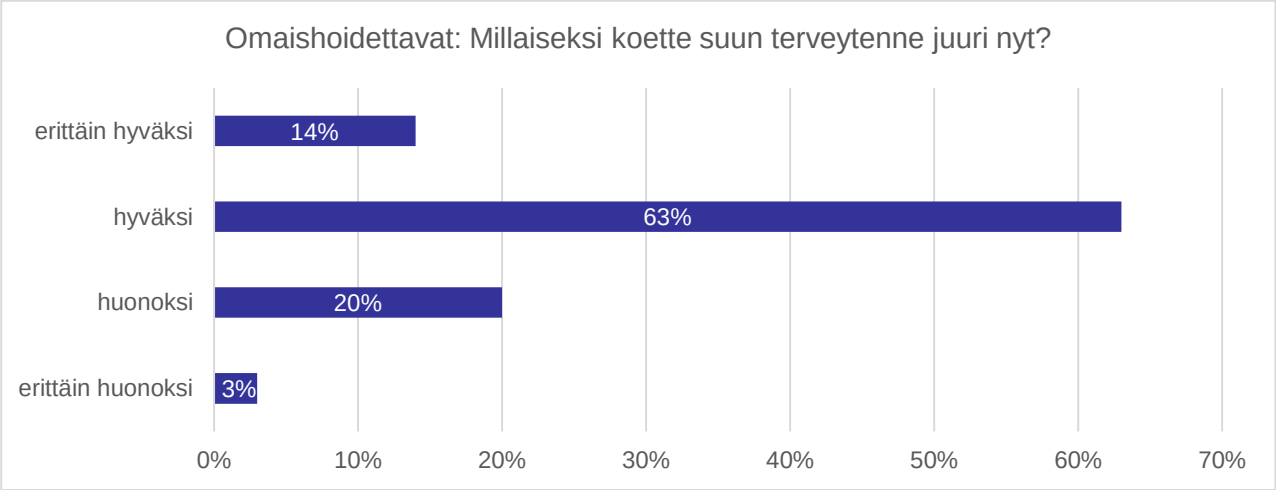

Kuvio 4. Omaishoidettavien kokemus suun terveydestä

77 % omaishoidettavista kokivat heidän oman tämän hetken suun terveydentilan erittäin hyväksi tai hyväksi (kuvio 4). 23 % omaishoidettavista kokivat puolestaan heidän suunsa terveydentilan huonoksi tai erittäin huonoksi.

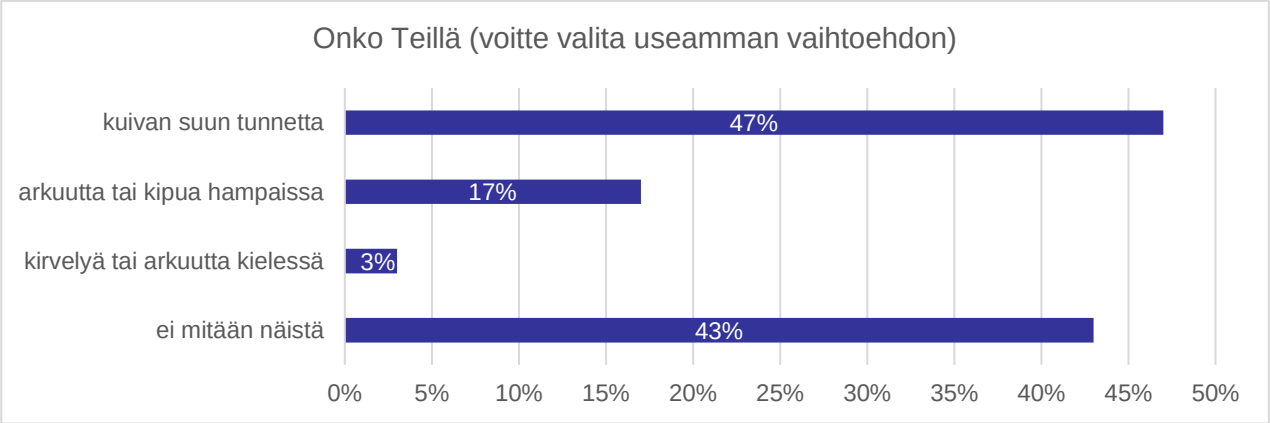

Kuvio 5. Oireet omaishoidettavien suissa

Kuvio 5 avaa tietoa siitä, mitä oireita omaishoidettavat kokivat suussaan olevan. Kysymys oli monivalinta, johon 30 vastaajaa oli jättänyt 33 vastausta. Näin ollen joillain vastaajista oli useampia oireita suussa. Omaishoidettavista 47 % koki suussaan kuivan suun tunnetta. 17 % vastaajista koki suussa olevan arkuutta tai kipua hampaissa. Kirvelyä tai arkuutta kielessä koki kolme prosenttia vastaajista. Kuitenkin kaikista vastaajista 43 % ei kokenut suussaan olevan kuivan suun tunnetta, arkuutta tai kipua hampaissa eikä kirvelyä tai arkuutta kielessä.

3.5 Suun omahoito

Omaishoidettavien ja -hoitajien kyselyissä kysyttiin suun omahoidosta, joka piti sisällään hampaiden harjauskerrat (taulukko 2) sekä käytettävissä olevat omahoitovälineet (taulukko 3). Omaishoitajista 74 % harjasi hampaat suositusten mukaisesti kaksi kertaa päivässä. Omaishoidettavista vajaa puolet, 47 % harjasi hampaat kahdesti päivässä. Kerran päivässä hampaansa harjasi 21 % omaishoitajista ja 33 % omaishoidettavista. Omaishoidettavista 13 % harjasi hampaat neljästä kuuteen kertaan viikossa, saman luvun ollessa omaishoitajien kohdalla 2 %. 7 % kaikista vastaajista harjasi hampaat harvemmin kuin kerran päivässä.

Taulukko 2. Hampaiden harjauskertojen määrä omaishoitajilla ja -hoidettavilla

	Omaishoitajat (n=160)	Omaishoidettavat (n=30)
Kaksi kertaa päivässä	74 %	47 %
Kerran päivässä	21 %	33 %
4–6 kertaa viikossa	2 %	13 %
1–3 kertaa viikossa	2 %	0 %
Harvemmin	1 %	7 %

Omaishoitajilta ja -hoidettavilta kysyttiin heidän käytössään olevat suun omahoitotuotteet. Kysymys oli monivalinta. Useampi vastaaja on todennäköisesti käyttänyt useampaa tuotetta, koska omaishoidettavien kyselyssä vastaajia oli 30 ja valittuja vastauksia 97, kun vastaavat luvut olivat omaishoitajien osalta 160 vastaajaa ja 607 valittua vaihtoehtoa. Taulukon 3 mukaan 70 % omaishoidettavista

käytti käsihammasharjaa, kun vastaava luku omaishoitajilla oli 51 %. Omaishoitajista 71 % käytti sähköhammasharjaa, vastaavan luvun ollessa 33 % omaishoidettavilla.

Taulukko 3. Omaishoidettavien ja -hoitajien käytössä olevat omahoitovälineet

	Omaishoitajat (n=160)	Omaishoidettavat (n=30)
Sähköhammasharja	71 %	33 %
Käsihammasharja	51 %	70 %
Proteesiharja	24 %	37 %
Fluorihammastahna	67 %	47 %
Proteesien puhdistusaine	13 %	40 %
Hammasväliharjat	41 %	27 %
Hammaslanka	48 %	7 %
Hammastikku	38 %	27 %
Muu • Suuvesi • Kuivan suun tuotteet • Ksylitolituotteet • Lumoral	29 %	37 %

Omaishoidettavista proteesiharja oli käytössä 37 % vastaajista ja proteesien puhdistusaine 40 % vastaajista, kun osa- tai kokoproteesi samalla ryhmällä oli 60 % vastaajista. Hammasvälien puhdistusvälineitä käytti vähemmän omaishoidettavat kuin omaishoitajat. Omaishoitajien hammasvälienpuhdistusvälineinä oli hammaslanka 48 %:lla, hammasväliharjat 41 %:lla ja hammastikku 38 %:lla vastaajista. Omaishoidettavat käyttivät hammasväleihin tarkoitettuja omahoitovälineitä vähemmän kuin omaishoitajat. Omaishoidettavista hammasväliharjat ja hammastikku oli käytössä 27 %:lla vastaajista ja hammaslanka 7 %:lla vastaajista. Muita omahoitovälineitä kyselyssä mainittiin olevan käytössä suuvedet, kuivan suun tuotteet, ksylitolituotteet ja Lumoral-laite.

3.6 Suun terveydenhuollon palveluiden piiriin pääsy

Omaishoidettavien kyselyn mukaan kaikki vastaajat olivat joskus asioineet hammashoidossa. 70 % omaishoidettavista oli asioinut alle kolmen vuoden aikana hammashoidossa. Vastauksista ei selviä, onko omaishoidettava asioinut kokonaishoidossa vai saanut hoitoa päivystykselliseen vaivaan. Yli neljä vuotta sitten edellisestä hammashoitokäynnistä oli 30 % vastaajista.

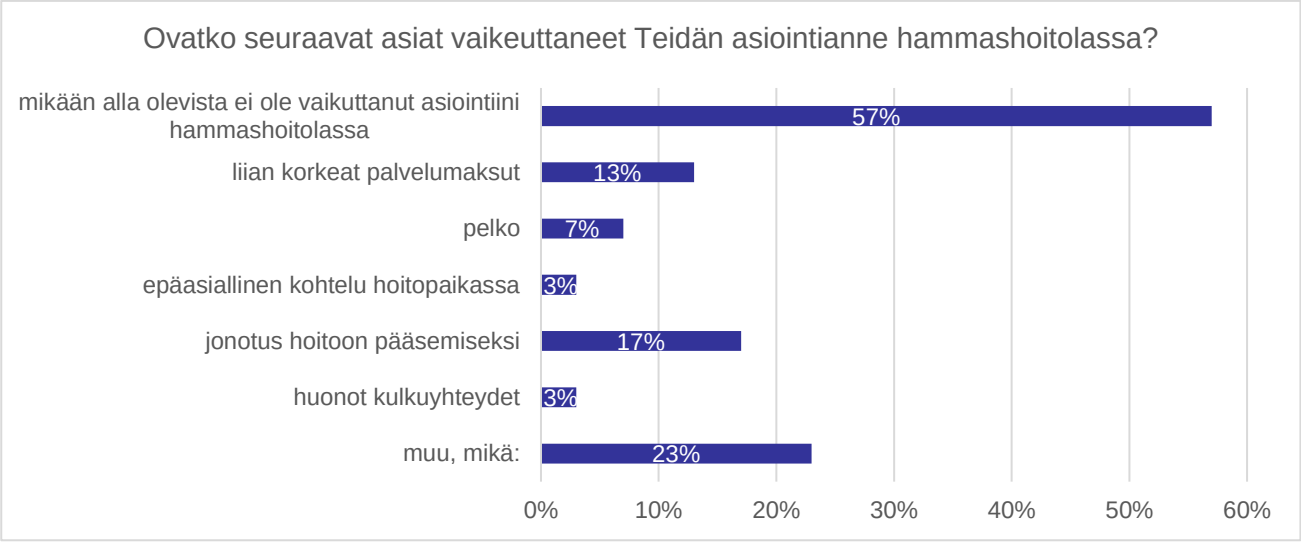

Kuvio 6. Hammashoidossa asiointia vaikeuttaneet tekijät

Kuviossa 6 avataan hammashoidossa asiointia vaikeuttaneita asioita. Kysymys oli monivalinta, johon 30 vastaajaa oli jättänyt 37 vastausta. Monivalinnan vaihtoehtoina olivat ei mikään mainituista vaihtoehdon lisäksi liian korkeat palvelumaksut, pelko, epäasiallinen kohtelu hoitopaikassa, jonotus hoitoon pääsemiseksi, huonot kulkuyhteydet ja muu, mikä. 17 % vastaajista oli arvioinut jonotuksen hoitoon pääsemiksi vaikeuttaneet hammashoidossa asiointia. Liian korkeat palvelumaksut oli valinnut asiointia vaikeuttaneeksi tekijäksi 13 % vastaajista. Lisäksi 7 % vastaajista kertoivat pelon olevan vaikeuttava tekijä hammashoidossa asiointiin. Lisäksi asiointia vaikeuttaneiksi tekijöiksi olivat valinneet epäasiallisen kohtelun hammashoitolassa 3 % vastaajista sekä huonot kulkuyhteydet 3 % vastaajista. Hammashoidossa asiointia vaikeuttaneeksi tekijäksi muun syyn valitsi 23 % vastaajista. Muiksi syiksi kerrottiin olevan tietämättömyys proteesien hoidon tarpeellisuudesta, lapsuuden trauma, muistisairaus, hammashoidon tärkeyden hämärtyminen ja hammaslääkäripalveluiden saatavuus lähipalveluna. 57 % vastaajista arvioi, että mikään edellä mainituista asioista ei vaikeuttanut heidän asiointiaan hammashoitolassa.

3.7 Toimintakyky ja tuen tarve

Suun terveydenhuollon ammattilaisilta kysyttiin siitä, kuinka usein he kohtaavat työssään omaishoidettavan tai -hoitajan toimintakyvyn haasteita. 4 % vastaajista sanoi kohtaavansa toimintakyvyn haasteita päivittäin. 27 % vastaajista sanoi kohtaavansa toimintakyvyn haasteita kuukausittain. Niin useamman kerran viikossa kuin viikoittain toimintakyvyn haasteita kohtasi 23 % suun terveydenhuollon ammattilaisista. Harvemmin kuin kuukausittain toimintakyvyn haasteita kohtasi 19 % vastaajista. Puolestaan 4 % vastaajista kertoi, että he eivät tiedä kuka heidän kohtaamistaan asiakkaista on omaishoitaja tai -hoidettava.

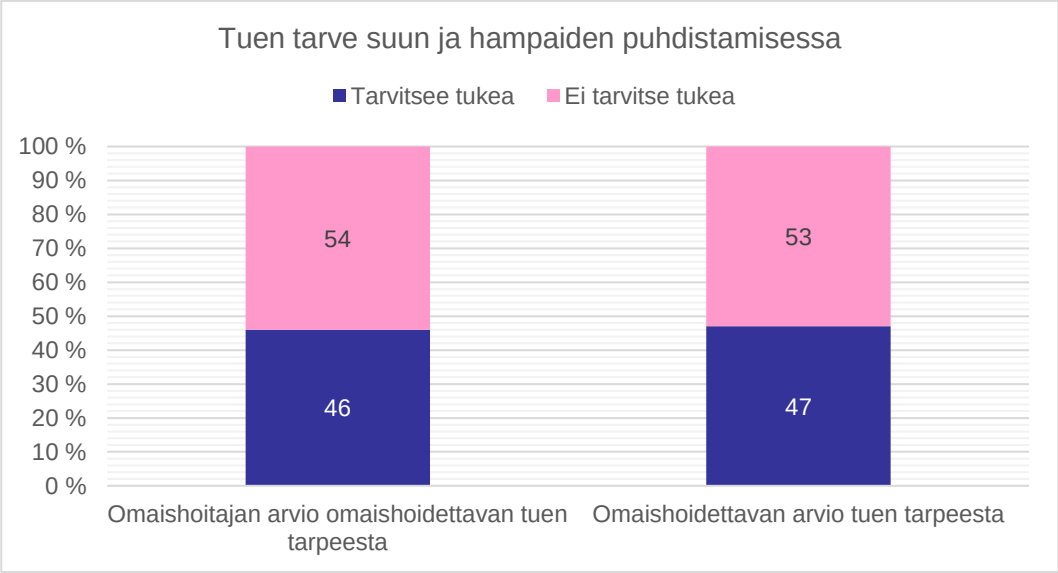

Kuvio 7. Omaishoitajien ja -hoidettavien arvio omaishoidettavan suun ja hampaiden puhdistamisen tuen tarpeesta

Kuviossa 7 avataan omaishoidettavien suun ja hampaiden puhdistamisen tuen tarvetta. Omaishoitajista (n=160) 54 % arvioivat, että heidän omahoidettava ei tarvitse tukea suun ja hampaiden hoidossa. Omaishoidettavista 53 % arvioi, että he itse eivät tarvitse tukea. Omaishoidettavien kyselyyn on voinut vastata puolesta myös omaishoitaja, jolloin vastauksen arviointi on ollut omaishoitajan vastuulla. Puolestaan tukea suun ja hampaiden hoidossa arvioi tarvitsevansa 47 % omaishoidettavista. 46 % omaishoitajista arvioi, että heidän omaishoidettava tarvitsee tukea suun ja hampaiden puhdistamisessa.

3.8 Yleisterveys, ravitsemus ja lääkitys -väittämät

Omaishoidettavien ja -hoitajien kyselyissä kysyttiin yleisterveyteen, ravitsemukseen ja lääkitykseen liittyviä väittämiä yhteensä viisi. Vastausvaihtoehdot olivat kyllä ja ei. Jokaiseen väittämään oli vastattava, jotta kyselyssä pääsi eteenpäin.

Taulukko 4. Väittämät yleisterveyden, ravinnon ja lääkityksen vaikutuksista suun terveyteen.

Väittämä		Omaishoitajat (n=160)	Omaishoidettavat (n=30)
Hoitamaton suu on uhka yleisterveydelle	Kyllä	100 %	97 %
	Ei	0 %	3 %
Hampaat tulisi puhdistaa kahdesti päivässä	Kyllä	99 %	93 %
	Ei	1 %	7 %
Jatkuva ja toistuva mehujen, makuvesien, limsojen ja herkkujen napostelu vaurioittaa hammasta pysyvästi	Kyllä	99 %	97 %
	Ei	1 %	3 %
Vesi on paras janojuoma	Kyllä	99 %	97 %
	Ei	1 %	3 %

Lääkityksellä voi olla vaikutuksia suun terveyteen	Kyllä	97 %	97 %
	Ei	3 %	3 %

Taulukossa 4 on esitetty kyselyissä esitetyt viisi väittämää yleisterveyden, ravinnon ja lääkityksen vaikutuksista suun terveyteen. Lähes kaikki vastaajista (97–100 %) tiesivät väittämien oikeellisuuden. Valtaosa vastaajista tiesivät yleisterveyden, ravinnon ja lääkityksen vaikutuksista suun terveyteen. Omaishoidettavista neljän väittämän kohdalla vastaajista kolme prosenttia oli sitä mieltä, että väittämät ”hoitamaton suu on uhka yleisterveydelle”, ”jatkuva ja toistuva mehujen, makuvesien, limsojen ja herkkujen napostelu vaurioittaa hammasta pysyvästi”, ”vesi on paras janojuoma” ja ”lääkityksellä voi olla vaikutuksia suun terveyteen” eivät ole totta. Hampaiden omahoitoon liittyvä väittämä ”hampaat tulisi puhdistaa kahdesti päivässä” ei ollut totta yhden prosentin mielestä omaishoitajista ja seitsemän prosentin mielestä omaishoidettavista. Kolme prosenttia kyselyyn vastanneista omaishoitajista oli sitä mieltä, että väittämä ”lääkityksellä voi olla vaikutuksia suun terveyteen” ei ole totta.

3.9 Vuorovaikutteiset haastattelut

Lokakuun 2025 aikana käytiin Torniossa, Kemissä ja Pellossa kertomassa lisätietoa omaishoitajien ja -hoidettavien kyselystä, suun terveys omaishoidossa -hankkeesta, suun terveydestä ja mitä on hyvä suun omahoito. Samalla haastattelut toteutettiin vuorovaikutteisina avoimina haastatteluina. Torniossa ja Kemissä käynnit toteutuivat Omaishoitajien vertaisryhmissä. Vertaisryhmien koollekutsujana toimi Länsi-Pohjan Omaishoitajat ry. Pellon käynti toteutui Muisti- ja Omaiskahvilassa, jonka järjestäjänä toimivat Napapiirin Omaishoitajat ja Lapin Muistiyhdistys. Osallistujat kertoivat omakohtaisia kokemuksia asioimisesta suun terveydenhuollon yksiköissä, saamistaan palveluista ja siitä miten palveluihin pääsy on muuttunut vuosien aikana.

Omahoitotottumuksista käytiin vilkasta vuoropuhelua. Kysymyksiä nousi suun terveydenhuollon ammattilaisille muun muassa proteesien puhdistuksesta ja kuivan suun hoidosta. Tilaisuuksissa jaettiin kirjallisia suun omahoidon ohjeistuksia, erityisesti kohderyhmässä paljon esiintyvän kuivan suun hoitoon liittyen.

Suullisesti toteutettujen avointen haastattelujen perusteella omahoitotottumuksissa oli jonkin verran parannettavaa erityisesti omaishoidettavien osalta. Omaishoitajat kokivat osittain päivittäisen suun puhdistamisen olevan haasteellista omaishoidettavalleen. Suun terveys koettiin tärkeäksi asiaksi ja pääosin sen ymmärrettiin vaikuttavan kokonaisvaltaisesti yksilön hyvinvointiin. Suun terveyden vaikutus hyvinvointiin ja yleisterveyteen oli osalle osallistujista uusi asia. Erityisesti suun alueen ongelmien ja käyttäytymisen muutoksen välinen yhteys tuli uutena asiana osalle haastateltavista.

4 Johtopäätökset

Nykytilakartoituksen kyselyt omaishoitajille ja omaishoidettaville (n=190 kohderyhmään kuuluvaa vastausta) sekä ammattilaisille (n=44) osoittivat, että suun terveyden tärkeys ymmärretään hyvin. Kyselyiden ja vuorovaikutteisten haastattelujen johtopäätöksenä voidaan todeta, että suun hoidon ja arvioinnin käytännön toteutuksessa on parantamisen varaa. Valtaosa omaishoitajista ja -

hoidettavista tietävät, että hampaat tulisi puhdistaa kahdesti päivässä. Käytännössä vain 47 % omaishoidettavista harjaa hampaat kahdesti päivässä, kun omaishoitajista vastaava luku oli 74 %, vaikka lähes kaikki vastaajista pitävät suun hoitoa tärkeänä. Suomalaisista moni tietää kuinka hampaita ja suuta tulee hoitaa. Tieto ei aina muutu toiminnaksi, erityisesti kyselyn mukaan omaishoidettavien kohdalla. Omahoidon parantumiseen tarvitaan konkreettisia tukitoimia ja ohjausta.

Omaishoidettavien kyselyssä nousi esille kuivan suun haaste, jota koki 47 % vastaajista. Suu kuivuu ihmisen ikääntyessä. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat lääkitys ja osa perussairauksista. Kuivan suun hoitoon liittyvää ohjausta tarvitsee lisätä, koska kuiva suu on riskitekijä niin hampaiden reikiintymisessä kuin iensairauksissa. Kuiva suu vaikuttaa myös ihmisen yleiseen hyvinvointiin ja ravinnosta nauttimiseen, joka puolestaan voi johtaa aliravitsemustilaan. Kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että omaishoidettavien omahoito on osaksi puutteellista. Omaishoidettavat tarvitsevat omahoidon ohjausta. Näin ollen myös omaishoitajat tarvitsevat omahoidon ohjausta, koska noin puolet heistä auttaa ja tukee omaishoidettavaa suun omahoidon toteutumisessa.

Kyselyn tuloksista voidaan päätellä, että palveluiden saavutettavuus ja tiedon lisääminen ovat keskeisiä kehittämiskohteita. 30 % kyselyyn vastanneista omaishoidettavista eivät olleet käyneet hammashoidossa yli neljään vuoteen, joka on pitkä aika ikääntyvien ihmisten kohdalla. Palveluiden pääsyn haasteina koettiin jonotus, korkeat palvelumaksut ja muut syyt, joista yhtenä tietämättömyys proteesien hoidosta.

Ammattilaiskyselystä nousi esille, että moniammatillinen yhteistyö on vähäistä: 83 % asiakasohjaajista ja 65 % suun terveydenhuollon ammattilaisista eivät tee yhteistyötä moniammatillisesti. Asiakas- ja palveluohjauksessa suun terveydentilan arviointikäytännöt ovat hajanaisia, ja tukimateriaalia käytetään vain harvoin. Kehittämistarpeet kohdistuvat tietoisuuden lisäämiseen, ohjausmateriaalien ja konsultaatiokanavien luomiseen sekä palvelujen saavutettavuuden parantamiseen. Kehittämiskohde on myös moniammatillisen yhteistyön lisääminen. Yhteistyön puute heikentää kokonaisvaltaista hoitoa. Tähän tarvitaan selkeä toimintamalli ja yhteisiä koulutuksia ja valmennuksia. Vastauksista voidaan todeta, että asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisilta puuttuvat suun terveydentilan arviointikäytännöt. 94 % vastaajista ei käyttänyt tukimateriaalia suun terveydentilan arviointiin. Silti 83 % vastaajista arvioi suun terveydentilaa, usein vain suullisesti. Voidaan todeta, että arviointi on satunnaista ja ei yhdenmukaista. Tähän tarvitaan standardoituja ja yhdenmukaisia työkaluja ja koulutusta.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tarvitaan selkeä toimintamalli, moniammatillisen yhteistyön vahvistamista, omaishoitajien ja -hoidettavien suun omahoidon ohjausta, mukaan lukien omahoitovälineiden käytön kertausta, palveluiden saavutettavuuden parantamista ja suun hoidon tarpeen arviointityökalujen käyttöönottoa. Näillä keinoilla voidaan saada ikääntyvien omaishoidettavien ja -hoitajien suun terveydentila parempaan kuntoon ja hoitoon ohjautuminen oikea-aikaiseksi.

Lähteet

Finlex 2005. Laki omaishoidon tuesta 937/2005. Laki annettu 2.12.2005. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2005/937?language=fin&highlightId=728868&highlightParams=%7B%22type%22%3A%22BASIC%22%2C%22search%22%3A%22omaishoitolaki%22%7D>.

Heikkinen, Tiina & Nykänen, Jaana 2024. Ikääntyneiden suunhoito-opas tehostettuun palveluasumiseen. Joensuu. Karelia Ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/820221/Heikkinen_Tiina_Nykanen_Jaana.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Salmi, Annina 2022. Suun terveys. Valtion ravitsemusneuvottelukunta. Vireyttä Seniorivuosiin. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/teemat/terveytta-edistava-ruokavalio/ikaantyneiden-koulutusaineisto/vireytta-seniorivuosiin_a_salmi.pdf>.

Siukosaari, Päivi & Nihtilä, Annamari 2015. Vanhusten suun terveys. Helsinki. Duodecim 2015; 131: 36–41. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo12035.pdf>.

THL 2024. Omaishoito. <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/omaishoito>. Viitattu 3.11.2025.

THL 2025. Omaishoitajat 2024. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 49/2025. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/152192/Omaishoitajat%202024.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

lapha.fi | Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd

KYSELY OMAISHOIDETTAVILLE

Hei

Tämän kyselyn avulla kartoitamme **yli 65-vuotiaiden omaishoidettavien ja omaishoitajien suun hoidon nykytilannetta sekä heidän kokemuksiaan suun terveydestä**. Haluamme ymmärtää arjen haasteita ja tarpeita, jotta voimme kehittää toimivia ja ennaltaehkäiseviä ratkaisuja suun terveyden tueksi.

Kysely on anonyymi, josta yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa.
Vastauksenne ovat arvokkaita – ne auttavat meitä hankkeessa rakentamaan parempaa tukea omaishoidettaville ja omaishoitajille Lapissa.

Kyselyyn voi vastata sekä **omaishoitaja** että **omaishoidettava**. Osa kysymyksistä on suunnattu omaishoidettaville ja osa omaishoitajille.

Kysely on avoinna **1.-31.10.2025**. Kyselyn tulokset julkaistaan Suun terveys omaishoidossa – ennaltaehkäisevän toimintamallin kehittäminen Lapissa -hankkeen nykytilaselvitysraportissa, josta viestitään erikseen.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Peteri
projektipäällikkö
sanni.peteri@lapha.fi
puh. 040 6796 960

Hanne Ilvonen
suunnittelija
hanne.ilvonen@lapha.fi
puh. 040 6358 759

Vastaattehan kaikkiin kysymyksiin!

Taustatiedot

1. Oletteko *

   ☐ omaishoidettava/omaishoidettavan puolesta vastaaja
   ☐ omaishoitaja

2. Ikä *

   ☐ alle 65-vuotias
   ☐ 65-vuotias tai yli

3. Oletteko Lapin hyvinvointialueen omaishoidon palvelusopimuksen piirissä? *

   ☐ olen
   ☐ en ole

Suun terveys

4. Koetteko suun ja hampaiden hoidon tärkeäksi? *

   ☐ kyllä
   ☐ en

5. Millaiseksi koette suun terveytenne juuri nyt? *

   ☐ erittäin hyväksi
   ☐ hyväksi
   ☐ huonoksi
   ☐ erittäin huonoksi

6. Onko Teillä (voitte valita **useamman** vaihtoehdon) *

   ☐ kuivan suun tunnetta
   ☐ arkuutta tai kipua hampaissa
   ☐ kirvelyä tai arkuutta kielessä
   ☐ ei mitään näistä

7. Milloin viimeksi olette asioineet hammashoidossa? *

   ☐ edellisen vuoden aikana
   ☐ 1–3 vuotta sitten
   ☐ 4–5 vuotta sitten
   ☐ yli 5 vuotta sitten
   ☐ en koskaan

8. Ovatko seuraavat asiat vaikeuttaneet Teidän asiointianne hammashoitolassa? (voitte valita **useamman** vaihtoehdon) *

☐ mikään alla olevista ei ole vaikuttanut asiointiini hammashoitolassa
☐ liian korkeat palvelumaksut
☐ pelko
☐ epäasiallinen kohtelu hoitopaikassa
☐ jonotus hoitoon pääsemiseksi
☐ huonot kulkuyhteydet
☐ muu, mikä: _____

Suun omahoito

9. Onko Teillä suussanne (voitte valita **useamman** vaihtoehdon) *

☐ omia hampaita
☐ irrotettavia hammasproteeseja (esim. kokoproteesit, osaproteesit)
☐ kiinteitä hammasproteettisia ratkaisuja (esim. implantit)
☐ hampaaton suu

10. Tarvitsetteko tukea suun ja hampaiden puhdistamisessa? *

☐ kyllä
☐ ei

12. Kuinka usein harjaatte hampaanne? *

☐ kaksi kertaa päivässä
☐ kerran päivässä
☐ 4–6 kertaa viikossa
☐ 1–3 kertaa viikossa
☐ harvemmin

13. Mitä tuotteita Teillä on käytössänne suun hoidossa? (voitte valita **useamman** vaihtoehdon) *

☐ sähköhammasharja
☐ käsihammasharja
☐ proteesiharja
☐ fluorihammastahna
☐ proteesien puhdistusaine (esim. proteesitahna, nestesaippua)
☐ hammasväliharjat
☐ hammaslanka
☐ hammastikku
☐ muut, (esim. suuvesi, ksylitoli): _____

Seuraavaksi esitämme Teille väittämiä suun terveydestä. Vastaattehan oman tietämyksenne mukaan.

14. Hoitamaton suu on uhka yleisterveydelle. *

☐ kyllä
☐ ei

15. Hampaat tulisi puhdistaa kahdesti päivässä. *

☐ kyllä
☐ ei

16. Jatkuva ja toistuva mehujen, makuvesien, limsojen ja herkkujen napostelu vaurioittaa hammasta pysyvästi. *

☐ kyllä
☐ ei

17. Vesi on paras janojuoma. *

☐ kyllä
☐ ei

18. Lääkityksellä voi olla vaikutuksia suun terveyteen. *

☐ kyllä
☐ ei

Kiitos vastauksista!

lapha.fi | Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrváájjamvu'vdd

lapha.fi | Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd

KYSELY OMAISHOITAJILLE

Hei!

Tämän kyselyn avulla kartoitamme **yli 65-vuotiaiden omaishoidettavien ja omaishoitajien suun hoidon nykytilannetta sekä heidän kokemuksiaan suun terveydestä**. Haluamme ymmärtää arjen haasteita ja tarpeita, jotta voimme kehittää toimivia ja ennaltaehkäiseviä ratkaisuja suun terveyden tueksi.

Kysely on anonyymi, josta yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa.
Vastauksenne ovat arvokkaita – ne auttavat meitä hankkeessa rakentamaan parempaa tukea omaishoidettaville ja omaishoitajille Lapissa.

Kyselyyn voi vastata sekä **omaishoitaja** että **omaishoidettava**. Osa kysymyksistä on suunnattu omaishoidettaville ja osa omaishoitajille.

Kysely on avoinna **1.-31.10.2025**. Kyselyn tulokset julkaistaan Suun terveys omaishoidossa – ennaltaehkäisevän toimintamallin kehittäminen Lapissa -hankkeen nykytilaselvitysraportissa, josta viestitään erikseen.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Peteri
projektipäällikkö
sanni.peteri@lapha.fi
puh. 040 6796 960

Hanne Ilvonen
suunnittelija
hanne.ilvonen@lapha.fi
puh. 040 6358 759

Vastaattehan kaikkiin kysymyksiin!

Taustatiedot

1. Oletteko *

☐ omaishoidettava/omaishoidettavan puolesta vastaaja
☐ omaishoitaja

2. Ikä *

☐ alle 65-vuotias
☐ 65-vuotias tai yli

3. Oletteko Lapin hyvinvointialueen omaishoidon palvelusopimuksen piirissä? *

☐ olen
☐ en ole

Suun terveys

4. Koetteko suun ja hampaiden hoidon tärkeäksi? *

☐ kyllä
☐ en

Suun omahoito

11. Tarvitseeko omaishoidettava tukea suun ja hampaiden puhdistamisessa? *

☐ kyllä
☐ ei

12. Kuinka usein harjaatte hampaanne? *

☐ kaksi kertaa päivässä
☐ kerran päivässä
☐ 4–6 kertaa viikossa
☐ 1–3 kertaa viikossa
☐ harvemmin

13. Mitä tuotteita Teillä on käytössänne suun hoidossa? (voitte valita **useamman** vaihto-ehdon) *

☐ sähköhammasharja
☐ käsihammasharja
☐ proteesiharja
☐ fluorihammastahna

☐ proteesien puhdistusaine (esim. proteesitahna, nestesaippua)
☐ hammasväliharjat
☐ hammaslanka
☐ hammastikku
☐ muut, (esim. suuvesi, ksylitoli): _____

Seuraavaksi esitämme Teille väittämiä suun terveydestä.
Vastaattehan oman tietämyksenne mukaan.

14. Hoitamaton suu on uhka yleisterveydelle. *

☐ kyllä
☐ ei

15. Hampaat tulisi puhdistaa kahdesti päivässä. *

☐ kyllä
☐ ei

16. Jatkuva ja toistuva mehujen, makuvesien, limsojen ja herkkujen napostelu vaurioittaa hammasta pysyvästi. *

☐ kyllä
☐ ei

17. Vesi on paras janojuoma. *

☐ kyllä
☐ ei

18. Lääkityksellä voi olla vaikutuksia suun terveyteen. *

☐ kyllä
☐ ei

Kiitos vastauksista!

lapha.fi | Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd

lapha.fi | Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd

KYSELY ASIAKAS- JA PALVELUOHJAUKSEN SEKÄ SUUN TERVEYDENHUOLLON AMMATTILAISILLE

Hei!

Teemme nykytilaselvitystä Suun terveys omaishoidossa – ennaltaehkäisevän toimintamallin kehittäminen Lapissa -hankkeessa, jonka päätavoitteena on monialaisen yhteistyön kehittäminen sekä kohentaa omaishoidon palvelusopimuksen piirissä olevien yli 65-vuotiaiden suun terveyttä.

Kysely on anonyymi, josta yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa. Vastauksenne ovat arvokkaita – ne auttavat meitä hankkeessa rakentamaan parempaa tukea omaishoidettaville ja omaishoitajille Lapissa.

Kysely on avoinna 1.-31.10.2025. Kyselyn tulokset julkaistaan nykytilaselvitysraportissa ja niitä hyödynnetään toimintamallin kehittämisessä.

Ystävällisin terveisin,

Sanni Peteri
projektipäällikkö
sanni.peteri@lapha.fi
puh. 040 6796 960

Hanne Ilvonen
suunnittelija
hanne.ilvonen@lapha.fi
puh. 040 6358 759

Taustatiedot

1. Oletko *
   ☐ Asiakas- ja palveluohjauksen ammattilainen
   ☐ Suun terveydenhuollon ammattilainen

2. Palvelualue, jossa työskentelet: (voit valita useamman vaihtoehdon) *
   ☐ Pohjoinen
   ☐ Itäinen
   ☐ Kaakkoinen
   ☐ Lounainen

Moniammatillinen yhteistyö ja suun terveydentilan arviointi (kysymykset asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisille)

3. Teetkö työssäsi yhteistyötä suun terveydenhuollon ammattilaisten kanssa? *
   ☐ Kyllä, millaista? (esim. konsultaatio, ajanvaraus) _____
   ☐ En

4. Millaista yhteistyötä voisi mielestäsi toteuttaa suun terveydenhuollon ja asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisten välillä? *
   _____
   _____

5. Arvioitko työssäsi omaishoidettavien suun terveydentilaa? *
   ☐ Kyllä, miten? (esim. suullisesti, kyselylomakkeen avulla, RAI-arviointi) _____
   ☐ En

6. Kuinka tärkeäksi koet ikäihmisen suun terveydentilan arvioinnin osana palveluprosessia? *
   ☐ Erittäin tärkeäksi
   ☐ Tärkeäksi
   ☐ En koe tärkeäksi

7. Kuinka hyvin koet osaavasi arvioida ikäihmisen suun terveydentilaa? *
   ☐ Sujuvasti
   ☐ Välttävästi
   ☐ En lainkaan
   ☐ En ole koskaan arvioinut

8. Onko työssäsi käytössä tukimateriaalia suun terveydentilan arviointiin? *
   ☐ Kyllä, millaista?
   ☐ Ei

9. Käytätkö työssäsi Lapha:n Tunnista suun hoidon tarve ja toimi -herätettä? *
   ☐ Kyllä
   ☐ Ei

Moniammatillinen yhteistyö ja omaishoidettavat (kysymykset suun terveydenhuollon ammattilaisille)

10. Teetkö työssäsi yhteistyötä asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisten kanssa? *
    ☐ Kyllä, millaista? (esim. konsultaatio, ajanvaraus) _____
    ☐ En

11. Kuinka tärkeäksi koet ikäihmisen suun terveydentilan arvioinnin osana heidän asiakas- ja palveluprosessiansa? *
    ☐ Erittäin tärkeäksi
    ☐ Tärkeäksi
    ☐ En koe tärkeäksi

12. Millaista yhteistyötä voisi toteuttaa suun terveydenhuollon ja asiakas- ja palveluohjauksen ammattilaisten välillä? *
    _____
    _____

13. Kuinka usein kohtaat työssäsi omaishoidettavan tai -hoitajan toimintakyvyn haasteita? *
    ☐ Päivittäin
    ☐ Useamman kerran viikossa
    ☐ Viikoittain
    ☐ Kuukausittain
    ☐ Harvemmin
    ☐ En tiedä kuka kohtaamistani asiakkaista on omaishoitaja tai -hoidettava

Kiitos vastauksista!

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvââjjamvu'vdd